

Reis door Israël/Palestina

Van 16 tot 26 april 2010 vind er o.l.v. Willemien Keuning (predikant in de PKN en secretaris van de Vrienden van Sabeel Nederland) en Riet Schelhaas (webmaster van de stichting en frequent bezoeker van Israël/Palestina) een reis plaats door Israël/Palestina. De doelgroep waar deze reis zich op richt, is iedereen die meer wil weten over dit land. Zowel groepen als individuele deelnemers kunnen zich inschrijven. Wij bezoeken veel bekende plaatsen en richten onze belangstelling op Joodse en Palestijnse organisaties die zich inzetten voor een duurzame vrede. In gezelschap van Meta Floor bezoeken wij de West Bank. Onze gids is Toine van Teeffelen, werkzaam als projectontwikkelaar in het onderwijs en momenteel directeur ontwikkeling van het Arab Educational Institute-Open Windows. Wij werken samen met een Palestijns reisbureau en daardoor zijn de kosten laag; afhankelijk van de waarde van de dollar: rond de € 1350.

Helaas is deze reis al vol geboekt. Als u, of een groep in uw kerkelijke gemeente plannen maakt voor een dergelijke reis, kunt u contact opnemen met Willemien Keuning: wjkeuning@gmail.com.

Witness Visit 6-16 mei 2010: nog een paar plaatsen vrij!

We lezen veel over het Israelisch-Palestijns conflict, maar veel aspecten van het conflict worden pas helder als je een checkpoint ziet, en de verstikkende werking die ervan uitgaat, of als je een Israelische jongere ontmoet die dienst heeft geweigerd. Daarom organiseren Vrienden van Sabeel een Witness Visit: deze reis maakt je tot getuige van het conflict en haar uitwerking op het dagelijks leven. De reis biedt veel ontmoetingen met Palestijnen en Israëliërs die zich inzetten voor een rechtvaardige vrede. We hopen dat de reis ons inzicht en onze betrokkenheid verdiept.

De kosten bedragen 1345 euro. Aanmelden (z.s.m.) bij Janneke Stegeman (jannastegeman@yahoo.com, 0610398929)

IN MEMORIAM

Rie van Bergen

Op maandag 18 januari trof ik in Trouw een paginagrote levensbeschrijving voorzien van een prachtige foto van Rie van Bergen, die 5 december 2009 is overleden. Daar schrok ik van, omdat deze bijzondere vrouw een van de eerste mensen was die zich opgaf als donateur van Vrienden van Sabeel en Keerpunt. Ook was haar naam te vinden op het lijstje dat op het Landelijk Diensten Centrum op tafel lag tijdens onze eerste studiedag, waar zij zich opgaf om mee te werken aan de Vredesloper, bestemd voor de Zevende Internationale Oecumenische Conferentie van Sabeel in 2008. Wij kregen contact met elkaar en het klikte meteen. Zo organiseerde zij een workshop in de Wilhemina-kerk te Utrecht om samen met een groep gemeenteleden te werken aan die vredesloper.

Alhoewel er niet veel vrouwen waren die middag, was er toch weer een moment van ontmoeting. Uiteindelijk vond zij een vriendin met wie ze zo'n tiental prachtige vredesminiaturen maakte en die ze mij op de fiets vanuit Utrecht is komen brengen. Ook op de protestdemonstratie tegen de oorlog in Gaza 3 januari 2009 in Amsterdam, troffen wij elkaar. Wat haar zo bijzonder maakte, was haar eenvoud en bescheidenheid, haar grote kennis van zaken, haar gevoel voor humor en haar grote trouw om de contacten met vrienden op de Westbank, waar ze zo lang gewerkt heeft, aan te houden. Een van de vele vrouwen die voetstappen heeft gezet op de weg naar vrede. Het was een voorrecht haar te hebben mogen ontmoeten. Dat zij moge rusten in vrede.

Marijke Egelie, bestuurslid Vrienden van Sabeel Nederland

Bericht van de penningmeester

Op onze website www.fosnl.nl heeft uw penningmeester zich in enkele columns van zijn grimmige zijde laten zien. Maar als penningmeester heeft hij alle redenen tot opgewektheid. Het aantal donateurs is gestegen tot 121. En het aantal incasso's is toegenomen tot 49. Ook u kunt per email of post een machtiging bij mij aanvragen. Bijna alle donateurs hebben hun bijdrage over 2009 voldaan, van 11 hoop ik nog een bedrag te ontvangen dankzij een herinnering. Voor 2010 heb ik al € 565,- ontvangen. Over het afgelopen jaar heb ik een klein saldo overgehouden van ca. 6% van de totale uitgaven. Ik heb over 2008 en 2009, dus twee maal ca € 3500,- kunnen overmaken t.b.v. Sabeel Jeruzalem. We zijn hiertoe in staat gesteld door diaconieën en particulieren. Door KiA is het verhoogd tot € 15000,- Op naar de vrede!

Email: bert.middel@hetnet.nl

Giro 3276280 t.n.v. Stichting Vrienden van Sabeel Nederland te Culemborg.

Bert Middel

VAN DE VOORZITTER

Al ver voor dat Gamal Khader was uitgesproken en het Palestijnse document 'Uur van de waarheid' officieel aan enkele kerkelijke leiders overhandigde, hadden tegenstanders van de Palestijnen die op geweldloze wijze opkomen voor hun basale mensenrechten, hun meningen al klaar. Zij vonden het zelfs niet nodig om ten minste de schijn op te houden, dat zij enige belangstelling konden opbrengen voor het verhaal en leven van de schrijvers van het document. De brochure die 'Christenen voor Israël' ter plekke als reactie op het Palestijnse document uitbracht is daarvan een pijnlijk voorbeeld: de schrijvers werpen tientallen (veelal retorische) vragen op, die zij tezelfdertijd volledig 'dichtgetimmerd' beantwoorden. Christelijke Palestijnen geven al jarenlang aan, veel last te ondervinden van dergelijke extreem fundamentalistische christenzionistische opvattingen. De werkelijkheid van de bezetting wordt daarin ontkend, blind als men is voor de dagelijkse schendingen van de rechten van Palestijnen, ongeacht hun geloofsachtergrond.

De groep Palestijnen die met hun oproep aan onze deur kloppen, laat Christenen voor Israël dan ook genadeloos in de kou staan. Hoe zij dat rijmen met de boodschap die de joodse Jezus van Nazareth probeerde over te brengen is voor mij vooralsnog een raadsel. De opvattingen van Christenen voor Israël vormen daarnaast een voedingsbron voor de verdenking dat christelijke Palestijnen collaboreren met de bezetter en met zgn. 'christelijke' naties die Israël als bezetter steunen. De synode van de PKN heeft in het verleden voorzichtig afstand genomen van het gedachtegoed van extreem christenzionistische groepen. Sinds enkele jaren geleden in Amman de woorden klonken, 'geen woorden zonder daden', hoop ik dat de PKN als reactie op het appèl van de Palestijnse christenen, duidelijker dan tot dusver, hierin daden stelt.

Jan den Hertog

'Ons huis staat in brand!'

Op 30 oktober 2009 kwamen ongeveer 60 deelnemers af op een studiedag die Vrienden van Sabeel Nederland organiseerde in samenwerking met Kerk in Actie en IKV Pax Christi, ICCO en Cordaid. Met deze conferentie wilden we een open gesprek over de Israeltheologie van de PKN in het licht van de urgente situatie in Israël en de Palestijnse gebieden. Tijdens een PIEF conferentie in Bern had de Palestijnse theoloog Yohanna Katancho na een presentatie over de IP-nota uitgeroepen: 'Julie theologiseren maar, terwijl ons huis in brand staat!' We hadden Katancho uitgenodigd om deze uitspraak nader toe te lichten. Op de conferentie waren ook diverse leden van de Protestantse Raad voor Kerk en Israël, een adviesorgaan van de synode van de Protestantse Kerk. Alle aanwezigen stemden in met het schrijven van een brief aan het moderamen van de synode waarin werd aangedrongen op concreet en helder spreken van dat moderamen in aansluiting bij het internationale recht. Deze onverwachte gezamenlijkheid van de aanwezigen bracht Yohanna Katancho tot de opmerking: Ik ben blij dat ik kan bijdragen aan jullie onderlinge verzoening, maar vergeet niet dat er in Israël en Palestina elke dag mensen vernederd worden en dat het Palestijnse volk bedreigd wordt. En daarmee benoemde hij een gevoel dat bij een groot aantal van de aanwezigen bleef hangen: we kunnen hier fijn praten, maar ondertussen gebeurt er niks. Waarmee maar weer werd aangetoond dat het thema 'Ons huis staat in brand' op zijn plaats was en helaas nog altijd is. Het gevoel van urgentie begint te komen, maar leidt nog niet tot concrete daden. Een uitgebreider verslag is te vinden op www.vriendenvansabeelnederland.nl.

Jan Willem Stam, bestuurslid Vrienden van Sabeel Nederland

Nut en onnut van hermeneutische modellen

Eind november stond ik in een bos bij Elsspeet takken tegen een boom te slingeren. Aanleiding was de PKN-conferentie 'vervolgstappen op de IP-nota'. Die nota lag er, er waren reacties op gekomen, maar tot iets concreets had het niet geleid. Daarom waren ongeveer 30 mensen in Mennorode, op persoonlijke titel, om het er nog eens over te hebben. Het leek me nuttig- internationaal recht onze leidraad is, zoals de nota voorstelt, is het hoog tijd voor de kerk om daar daden aan te verbinden. Werk aan de winkel dus. Maar zover waren we nog lang niet, begreep ik al gauw. Het accent lag op standpunten verkennen, en vooronderstellingen en onderbuikgevoelens die doorgaans schuilgaan achter standpunten. We deden dat op basis van een heldere lezing van Leo Koffeman over hermeneutische modellen. Nu, ik denk dat

dat belangrijk is. Maar ik weet ook dat ik er het geduld niet voor heb. Voor mijn geestesoog verscheen almaar die moeder van zeven bij de ingang van haar tent, haar huis gesloopt. Yohana Katanacho die zegt dat zijn huis in brand staat. En dan vijftientig mensen die rustigjes in gesprek gaan in de bossen, alsof we alle tijd van de wereld hebben.

Een lastige situatie. Vanuit mijn perspectief is onduidelijkheid afwijzing van de bezetting nodig. Om daartoe te komen is inzicht nodig in de aard van het conflict- dat Israël een bezettersmacht is, dat er etnische zuivering plaatsvindt. Een dergelijke ommekeer zal niet van vandaag op morgen tot stand komen. Daarvoor is inzicht nodig, en dat vraagt vervolgens om begrip van eigen standpunten, en openheid tot nieuwe informatie. En dat zijn langzame processen. Koffemans hermeneutische modellen zijn nuttige instrumenten in het verwerven van inzicht. Veel conferentiegangers die ik sprak schaarden zich onder het 'heilshistorische model'. Ik voelde me thuis bij wat Koffeman noemde het 'bevrijdingstheologische model'. Toch vind ik dat dat model niet nodig is om me een mening te vormen over het conflict. Het speelt mee op het niveau van motivatie- ik geloof dat voor God iedereen gelijk is, dat God een bevrijdende God, dat rechtvaardigheid daarom centraal staat.

Een heilshistorisch schema toepassen op de bijbel vind ik problematisch- daar is te verzameling boeken te divers voor, en het suggereert te veel dat de bijbel een geschiedenisboek is, terwijl het binnen dit model moeilijk is kritiek te leveren op exclusieve ideologie in de bijbel (zoals het idee in het boek Jozua dat het beloofde land gezuiverd moet worden van andere volken). Een dergelijk schema doortrekken naar de moderne geschiedenis is een nog veel hachelijker onderneming: het plakt een model op de werkelijkheid dat vertroebelend werkt- zeker als het om het Israëlisch-Palestijns conflict gaat. Je hebt het dan onvermijdelijk over uitverkoren volk, heilig land, landbelofte. Je moet je door een hoop ideologiekritiek heenwerken voor je dan uitkomt bij een opvatting waarin ook voor Palestijnen ruimte is- zonder dat zij Filistijnen worden, of bijwoners, of anderszins randfiguren in hun eigen land. Oftewel: binnen dit model moeten we speuren en argumenteren om voor de Palestijnen een plekje te vinden binnen onze Israeltheologie. En dat lijkt mij een onjuiste benadering. De Palestijnen hebben al een plek voor het aangezicht van God, die hoeven wij hen niet te geven, dat hoeven zij niet op Israël te veroveren.

Discussies over theologie van het Oude Testament, het uitverkoren volk, onze relatie tot het jodendom- dat vind ik alles zeer belangrijk, het zijn thema's waar ik het graag over

wil hebben. Maar niet als het gaat om het Israëlisch-Palestijns conflict. Het is een politiek conflict namelijk, over en stuk land dat door twee partijen geclaimd wordt. Godsdienstige motieven spelen daarin een rol om claims op dat land te motiveren, maar het is niet waar het conflict werkelijk om gaat, en ook niet hoe het beoordeeld moet worden. Dan gaat het om een rechtvaardige oplossing van een conflict, dus om een veilige, levensvatbare staat voor beide volkeren. En dan heb je meer aan internationaal recht dan hermeneutische modellen.

Janneke Stegeman, bestuurslid Vrienden van Sabeel Nederland

Een Berlijnse muur

Woensdagmorgen 25 november 2009. Ik sta aan de Palestijnse kant van grens tussen Gaza en Israël, de grenspost Erez. Ik mocht gisteren Gaza niet uit. Volgens de Israëlische grenswachten was de grens gesloten. Om 4 uur 's middag gaat die dicht. Dat had de vorige ochtend – toen ik Gaza binnenkwam – niemand tegen mij gezegd, maar even zo goed. Ik mocht er niet meer uit. En heb toen dus de avond en de nacht doorgebracht in een hotel in het centrum van Gaza. Stel je voor: je staat aan de grens tussen Nederland en België en je krijgt daar om 4 uur in de middag te horen: de grens is dicht. Het typeert de situatie die er is tussen Israël en Palestina. Gaza is een gevangenis voor de inwoners op alle mogelijke manieren gecontroleerd door de Israëlische wachttorens, hekken, betonnen muren en camera's. De Israëlische hebben ook de elektriciteit afgesloten. En alleen de meest noodzakelijke levensbehoeften mogen officieel het land in: wasmiddel, pampers etc. Ook kauwgum. Kauwgum, ja, dat hebben wij Palestijnen nodig om te overleven, zei mijn Palestijnse gastheer met een ironische glimlach. Geen papier, nee, dat mag niet. Dat is geen levensbehoefte. En dus is er een groot papier tekort in Gaza. En hebben veel kinderen op school geen of onvoldoende lesboeken. Een week waren Kees Thieme en ik, namens de Pauluskerk, in Palestina en Israël, onder meer om onze relatie met onze lutherse zustergemeente in Beit Sahour te hernieuwen. Wij reisden heen en weer tussen Palestina en Israël. En ondervonden aan grenzen en checkpoints wat veel Palestijnen daar dagelijks ondervinden. Dat is het verhaal van intimidatie, vernedering, pesterij en treiterij. Ook die ochtend aan de grenspost Erez is het raak. Volgens de regels mogen de zieken en gehandicapten de grens eerst passeren. Maar ook zij ontkomen niet een enorme reeks controles en checks (het kost

mij anderhalf uur om door de grenscontrole heen te komen). Een zieke oude Palestijnse dame in een rolstoel. Zij kan niet staan, dat is duidelijk. Maar dat moet toch van de Israëlische grenswachten. Haar dochter helpt haar uit de stoel, zodat zij de 4 of 5 elektrische deuren waar wij doorheen moeten kan passeren. Na elk deurtje moet je een tijd wachten. Waarom is mij niet duidelijk. Alles is van glas en dus goed te zien. Het staan gaat eigenlijk niet en zij moet lang wachten. Op een gegeven moment valt de oude vrouw om. Na veel vijven en zessen mag haar dochter erbij om haar weer overeind te helpen. Wij kunnen er niet bij. Van de grenswachten steekt niemand een poot uit. Maar dan komt het ergste. Wie door de grens wil, moet ook gescand in een soort doorzichtige plastic tube. Je moet gaan staan met je beide voeten op voorgeмарkeerde plekjes en je handen goed omhoog houden. Dat lukt de oude dame niet, ook niet na eindeloos proberen. Het gemartel duurt ongeveer 10 minuten. Tot er uiteindelijk een grenswacht komt helpen, omdat wij omstanders boos worden en roepen dat deze volstrekt inhumane en zinloze behandeling afgelopen moet zijn.

Opnieuw: dit alles typeert de situatie. Een situatie die je alleen maar kunt beschrijven in termen van bezetting, segregatie, apartheid en "Berlijnse" muur. Een situatie, die bovendien op alle mogelijke manieren in strijd is met het internationale recht: met verdragen en uitspraken van de Algemene Vergadering en Veiligheidsraad. Er was eigenlijk geen haat tegen Israël's onder de Palestijnen, althans ik heb dat niet gemerkt. Wat men wil - velen zeiden het mij - is dat hen recht wordt gedaan. En dat lijkt mij meer dan terecht. Vanuit de Pauluskerk werken we aan een andere kijk op de kwestie Israël-Palestina in Rotterdam, binnen en buiten de kerken. Anders dan de vaak gebruikelijke en eenzijdige pro-Israël-kijk. De werkgroep PAIS-Rijnmond is doende dat te organiseren. Drager wordt een project gericht op de toekomst. Palestina heeft geen land, geen hulpbronnen, wel mensen. Wij willen, samen met Palestijnen, investeren in een project "Leiderschap", voor jonge mensen: Palestijnen en Israël's.

Dick Couwée, predikant Pauluskerk Rotterdam

VOOR U GEZIEN:

Knowledge is the beginning

Wie kennis wil nemen van een document dat laat zien wat het Israël/Palestina conflict doet met mensen, welke emoties en spanningen opwellen als jonge musici uit verschillende landen van het Midden Oosten gaan samenwerken in een visionair project, die moet de DVD Knowledge is the Beginning gaan bekijken. Daniel Barenboim is een vermaard pianist en dirigent van wereldorkesten. Hij is Jood van Argentijnse afkomst. Edward Said is een bekend Amerikaans wetenschapper en publicist van Palestijnse origine, die de Palestijnse zaak zijn leven lang heeft willen dienen, maar noch bij Arafat, noch de Amerikaanse joden in de smaak viel.

De twee zijn vrienden en richten samen het Oost West Divan Orkest op. Jonge joodse en Arabische musici worden tot een orkest gesmeed, maar worden ook geconfronteerd met elkaar. Op het puntje van de stoel kun je meebelevén, hoe de spanning ondanks de muzikale band stijgt vanaf het begin in Weimar, via Sevilla en Rabat tot in Ramallah. En ondertussen verhelderen de gesprekken van de twee vrienden ook de pijnlijke situatie in het MO. Niet voor niets spreekt de titel over Kennis.

Helaas niet met Nederlandse ondertiteling, maar wel Engelse of Duitse. Te koop via www.bol.com voor € 30,- of te leen via de penningmeester.

Bert Middel, bestuurslid Vrienden van Sabeel Nederland

Meta Floor

Ontmoeting met Jean Zaru, stille kracht in Ramallah

"Ik ben overtuigd pacifist en vertegenwoordiger van de Quakers in Ramallah. Pacifist zijn betekent voor mij niet simpelweg dat ik tegen oorlog en geweld ben, maar betekent dat ik mij volledig wil inzetten voor goede relaties tussen mensen onderling.

God is te groot om in één religie of in één denkwijze gevat te worden. Het is van belang om niet exclusief, maar inclusief te denken. Gods liefde is bedoeld voor alle mensen. Ondanks dat het Jodendom, Christendom en de Islam teksten kennen die geweld promoten, geloof ik dat het de uitdaging is om in de

diverse religies te zoeken naar inspiratie voor een gezamenlijke inzet voor vrede en gerechtigheid. Het is de kunst om de ander niet meer als 'de ander' te zien, wat verwijdering met zich meebrengt, maar om te zien dat de ander is als jijzelf. Pas dan kunnen er wegen gevonden worden om met elkaar samen te leven. Als Palestijnse weet ik wat het betekent om uitgesloten en vernederd te worden ten gevolge van de Israëlische bezetting. De Palestijnse samenleving kent echter ook onderdrukkende structuren waar vrouwen onder lijden. Als vrouwelijke vertegenwoordiger van een religieuze gemeenschap word ik hier vaak mee geconfronteerd. Mijn geloof maakt dat ik een bijdrage wil leveren aan een wereld waarin mensen tot hun recht kunnen komen. Mijn familie woont allemaal in het buitenland. Zelf blijf ik hier. Ik hoor hier, dit is mijn land, dit zijn mijn mensen, hier ligt mijn taak."

Meta Floor werkt namens Kerk in Actie bij Sabeel in Oost Jeruzalem. Lees meer op www.metafloor.nl

AANKONDIGING

Op 5 maart wordt er studiedag gehouden naar aanleiding van het recent verschenen Palestijnse Kairosdocument 'Uur van de waarheid'. Het gaat daarbij niet alleen om de betekenis van dit document, maar ook om de praktische uitwerking ervan. Deze studiedag wordt georganiseerd door de Vrienden van Sabeel Nederland en de Werkgroep Keerpunt. De studiedag vindt plaats in de Doopsgezinde Kerk (Oude Gracht 270) te Utrecht en start om 10:00 uur. Zie voor meer informatie de website www.vriendenvansabeelnederland.nl.

Hartelijk welkom.